[2023] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.939

ਸੰਜੈ ਦੁਬੇ

ਬਨਾਮ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2023 ਦਾ 1466) 11 ਮਈ, 2023

[ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ ਅਤੇ ਅਹਸਾਨੁਦੀਨ ਅਮਾਨੁਲ੍ਲਾਹ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ-ਅਨੁਛੇਦ 226,227-ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤਿਰਿਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼/ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 376,506, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਤਹਿਤ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ, ਐਸ. ਸੀ. ਐਸ. ਟੀ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਆਈ. ਟੀ. ਐਕਟ-ਐਫ. ਐਸ. ਐਲ. ਰਿਪੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਨੋਟ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡੀ. ਐਨ. ਏ. ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਡੀ. ਐਨ. ਏ. ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ-ਡਾਇਰੀ ਮੰਗੀ, ਪਰ ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭੰਡਾਰ ਹੈ - ਇਸ ਕੋਲ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੂਲ, ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਿਰਦੇਸ਼/ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਜ਼) ਵੱਲੋਂ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਸੀ, ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ -ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973- 439-ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860-ਉਪ ਧਾਰਾ 376,506-ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2012-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1989-ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਐਕਟ, 2000.

ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ-ਜਾਂਚ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ-ਫੈਸਲੇ-ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਆਯੋਜਿਤਃ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯੂਕਲਿਡ ਦੀਆਂ ਥਿਊਰਮਜ਼ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ-ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਸਿਰਫ ਉਸ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਗੀਤਾਬੇਨ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ਭਾਈ ਦਤਾਂਤਾ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ (2019) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 522; ਰਾਜ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਮੁਰੂਗੇਸਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ (2020) 15 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 251: [2020] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 553-ਵੱਖਰਾ.

ਬੀ ਐਸ ਹਰੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ 2023 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸ. ਸੀ. 413; ਸਿਧਾਰਥ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) (2010) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1: [2010] 4 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 103; ਮਨੋਜ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2023) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 353; ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਿਸ਼ਨਭਾਈ (2014) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 108: [2014] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 197-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਜਨਰਲ ਟਰੇਡਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (1983) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 353: [1983] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 843; ਮੈਸਰਜ਼ ਅਮਰ ਨਾਥ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1985) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 345: [1985] 2 ਐੱਸਸੀਆਰ 72; ਬੀਜੀਐੱਸ ਐੱਸਜੀਐੱਸ ਸੋਮਾ ਜੇਵੀ ਬਨਾਮ ਐੱਨਐੱਚਪੀਸੀ ਲਿਮਿਟਿਡ (2020) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 234: [2019] 17 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 742; ਚਿੰਟੇਲਸ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭੈਣਾ ਬਿਲਡਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ (2021) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 602-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2020] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 553 ਵੱਖਰਾ ਪੈਰਾ 8

[1983] 3 ਪੈਰਾ 18 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 843 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1985] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 72 ਪੈਰਾ 18 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2019] 17 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 742 ਪੈਰਾ 18 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2010] 4 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 103 ਪੈਰਾ 22 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2014] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 197 ਪੈਰਾ 23 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2023 ਦਾ 1466.

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 21.09.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਮੁੱਖ ਸੀਟ ਐੱਮਸੀਆਰਸੀ ਨੰ. 2022 ਦਾ 43998.

ਸਿਧਾਰਥ ਡੇਵ, ਸੀਨੀਅਰ. ਐਡ., ਅਵਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸਿਧਾਰਥ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਸ. ਕੇ. ਪਾਂਡੇ, ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਏ. ਚੱਕਲੱਬੀ, ਅੰਸ਼ੁਲ ਰਾਏ, ਮੈਸਰਜ਼ ਧਰਮਪ੍ਰਭਾਸ ਲਾਅ ਐਸੋਸੀਏਟਸ, ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਮੁਕੁਲ ਸਿੰਘ, ਏ. ਏ. ਜੀ., ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਗੋਪਾਲ ਐਲਕਰ, ਰਾਜਨ ਚੌਰਸੀਆ, ਐਡ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਅਹਸਾਨੁਦੀਨ ਅਮਾਨੁਲ੍ਲਾਹ, ਜੇ.

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ/ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

2. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

3. ਇਹ ਅਪੀਲ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਬਲਪੁਰ ਸਥਿਤ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਵੱਲੋਂ 21.09.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ" ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਵਿਰੁੱਧ ਐੱਮਸੀਆਰਸੀ ਨੰ. 2022 ਦਾ 43998, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕਟਨੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲਾਈਨ-ਅਟੈਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਏਗਾ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜੇਗਾ।

4. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ 'ਨਿਰਦੇਸ਼' ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਾਸਤਵਿਕ ਪ੍ਰਿਜ਼ਮਃ

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਲੀਮਾਨਾਬਾਦ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਕਟਨੀ ਦਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰ. 2021 ਦੀ ਧਾਰਾ 424 ਮਿਤੀ 18.07.2021 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਕੁਸ਼ਵਾਹਾ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਦੋਸ਼ੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਅਤੇ 506 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਆਈਪੀਸੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਅਤੇ 4 ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2012 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 (1) (ਡਬਲਯੂ) (ii) ਅਤੇ

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (V) ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਧਾਰਾ 67 ਅਤੇ 67 ਏ। ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐੱਫਐੱਸਐੱਲ ਰਿਪੋਰਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਨੂੰ 25.10.2021 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕਟਨੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਫ. ਐਸ. ਐਲ. ਰਿਪੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡੀ. ਐਨ. ਏ. ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਡੀਐਨਏ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਐਮਸੀਆਰਸੀ ਨੰਬਰ 43998 2022 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

6. ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ ਮੰਗਿਆ, ਪਰ ਐਫ. ਐਸ. ਐਲ. ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕਟਨੀ ਅਤੇ ਰੀਜਨਲ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ, ਜਬਲਪੁਰ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। 21.09.2022 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਜੋੜੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਫਐਸਐਲ ਰਿਪੋਰਟ 25.10.2021 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕਟਨੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕਟਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਫਐਸਐਲ ਰਿਪੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 27.10.2021 ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟ ਸੀ ਕਿ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡੀਐਨਏ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਰੁਖ ਅਪਣਾਇਆ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਮਹਿਲਾ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਐਫਐਸਐਲ ਰਿਪੋਰਟ ਉਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ।

7. ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੇਸ-ਡਾਇਰੀ 13.09.2022 ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਜਨਰਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਐਫਐਸਐਲ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ:

8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ 2022 ਦੀ ਐੱਮ. ਸੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਨੰਬਰ. 43998 ਨੂੰ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 439 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕੋਡ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਸਿਰਫ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੰਗੀਤਾ ਬੇਨ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ਭਾਈ ਦਤਾਂਤਾ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, (2019) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 522 ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਮੁਰੂਗੇਸਨ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ, (2020) 15 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 251 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਦੇਸ਼ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ:

9. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ, ਅਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇਸ-ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਐਫਐਸਐਲ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਮਿਤੀ 23.11.2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅੰਤਰਿਮ ਰੋਕ ਕਾਰਨ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਅੰਤ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ: 10. ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਚਿੰਤਤ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸਖਤੀ ਨਾਲ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ 'ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 214 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਸੰਵਿਧਾਨ' ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

11. ਇਹ ਇਕਲੌਤਾ ਤੱਥ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਭਾਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ।

12. ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸੰਜਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੂਲ, ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਿਰਦੇਸ਼/ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਬੀ ਐੱਸ ਹਰੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, 2023 ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸ ਸੀ 413 ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਰਮ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ:

"50. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਨਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਹਾਇਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੀਮਾ, ਸਿਰਫ ਸਵੈ-ਲਾਗੂ ਹੈ। ਏ. ਵੀ. ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰਨ ਬਨਾਮ ਰਾਮਚੰਦ ਸੋਭਰਾਜ ਵਾਧਵਾਨੀ, (1962) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 573 ਅਤੇ ਯੂ. ਪੀ. ਸਟੇਟ ਸ਼ੂਗਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਮਲ ਸਵਰੂਪ ਟੰਡਨ, (2008) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 41 ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਟ੍ਰੇਟਜੈਕੇਟ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਲਈ "ਕ੍ਰਿਬਡ, ਕੈਬਿਨਡ ਅਤੇ ਸੀਮਤ" ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਗਵਤੀ, ਜੇ. ਈ. ਪੀ. ਰਾਏਪੱਪਾ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ (1974) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 3: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1974 ਐਸ. ਸੀ. 555] ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਜਾਂ 227 ਅਧੀਨ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਨਵਾਬ ਸ਼ਕਾਫਾਤ ਅਲੀ ਖਾਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੀ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥਵਾਦੀ ਮਾਈਨਫੀਲਡ ਨੂੰ ਨੈਵੀਗੇਟ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ/ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ/ਜਾਂਚ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਕਮੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ' ਤੇ ਘਾਤਕ ਨਤੀਜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

14. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਨੁਕਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਵੱਖਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ, ਬੇਸ਼ਕ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ (ਵਿਅਕਤੀਆਂ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

15. ਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵੱਖਰੀ/ਨਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਜੋੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਕਾਹਲੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ/ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਲਈ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

16. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ 'ਨਿਰਦੇਸ਼' ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸੰਗੀਤਾਬੇਨ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ਭਾਈ ਦਤਾਂਤਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਐਮ ਮੁਰੂਗੇਸਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। (ਉਪਰੋਕਤ). ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਵਾਸਤਵਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਨ। ਸੰਗੀਤਾ ਬੇਨ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ਭਾਈ ਦਤਾਂਤਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਪੀੜਤ ਦੀ ਦਾਦੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਝੂਠ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ, ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਮੈਪਿੰਗ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੰਗੀਤਾਬੇਨ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ਭਾਈ ਦਤਾਂਤਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

17. ਐੱਮ. ਮੁਰੂਗੇਸਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਉਦੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ/ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ, ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਅਤੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸਰਬੋਤਮ ਅਭਿਆਸਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਵਾਰ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਅੰਕੜੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ' ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਾਦਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਅਜੇ ਵੀ ਫਰਾਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

18. ਸੰਗੀਤਾਬੇਨ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ਭਾਈ ਦਾਤਾਂਤਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਐੱਮ. ਮੁਰੂਗੇਸਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਉਪਰੋਕਤ)। ਫਿਰ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯੂਕਿਲਡ ਦੀਆਂ ਥਿਊਰਮਜ਼ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਅਤੇ; ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਸਿਰਫ ਉਸ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ

ਸੰਬੰਧਤ ਪੈਰੇ ਪਰ ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ-ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਜਨਰਲ ਟਰੇਡਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (1983) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 353 ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਅਮਰ ਨਾਥ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (1985) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 345-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਬੀਜੀਐਸ ਐਸਜੀਐਸ ਸੋਮਾ ਜੇਵੀ ਬਨਾਮ ਐਨਐਚਪੀਸੀ ਲਿਮਟਿਡ, (2020) 4 ਐਸਸੀਸੀ 234, ਅਤੇ ਚਿਨਟੈਲਜ਼ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭੈਣਾ ਬਿਲਡਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ, (2021) 4 ਐਸਸੀਸੀ 602 ਵਿੱਚ।

19. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਬੇੜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕਟਨੀ ਨੇ 21.09.2022 ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 20.09.2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਲਾਈਨ-ਅਟੈਚ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕਟਨੀ "ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਸ. ਪੀ. ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਏਗਾ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਟੀ. ਆਈ. ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ।"

20. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀਃ

"ਡੀਐਨਏ ਰਿਪੋਰਟ ਹੁਣ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਲਈ ਜ਼ੂਆਂ ਦਾ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕਟਨੀ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਨਮੂਨਾ ਸਬੰਧਤ ਡੀਐਨਏ ਟੈਸਟਿੰਗ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਸਬੰਧਤ ਟੀ.ਆਈ. ਵਿਰੁੱਧ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਦੂਬੇ ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਅਵੱਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। (ਐਸ.ਆਈ.ਸੀ)

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

21. ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕਟਨੀ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਬਿਆਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਕਟਨੀ ਨੇ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ।

22. ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ) ਵੱਲੋਂ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਉੱਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਧਾਰਥ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) (2010) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1 ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (2023) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 353 ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

23. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਵੱਖਰੇ ਪਰ ਜੁੜੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਿਸ਼ਨਭਾਈ, (2014) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 108 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਏ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨਃ

"22. ਹਰੇਕ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਰ ਬਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਵਿਧੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਚ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਜੂਨੀਅਰ ਜਾਂਚ/ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੋਰਸ-ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਜਾਂਚ/ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਰਿਫਰੈਸ਼ਰ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਕੋਰਸ-ਸਮੱਗਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਉਸੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ (ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ/ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ 10 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਉਪਰੋਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਸਾਲ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਾਧਨ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਅਸਫਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜਾਂਚ/ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

24. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਮਾਨਤਾ ਖਿੱਚਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਮੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕਟਨੀ ਨੇ ਖੁਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕਮੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ) ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਹਿੱਸਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਵਧੇਰੇ ਸਿੱਧੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

25. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਸਮੁੱਚੀ ਚੌਕਸੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਇਸ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

26. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 23.11.2022 ਦਾ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ।

27. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਆਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਡੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਬਰਾਬਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(ਸਹਾਇਕ: ਸ਼ੇਵਾਲੀ ਮੋਂਗਾ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler